

Josip Janković: PRISTUPANJE OBITELJI**Zagreb: Alinea, 1996., 192. str.**

U knjizi *Pristupanje obitelji* autor nas već u uvodu podsjeća da obitelj, iako je o njoj već toliko toga napisano, svojom raznolikošću oblika pojavljivanja, unutarnjom i vanjskom dinamikom, stalnom promjenom u strukturi i funkciji još krije toliko sadržaja i pitanja da im nije moguće sagledati kraj. Obitelj mora težiti stalnom razvitku ako ne želi nestati, stagnirati ili ući u patologiju.

Obitelj će, kako tvrdi dr. Janković, ostati vječnom zagonetkom i predmetom proučavanja brojnih znanosti i disciplina, pa tako i socijalnog rada.

Knjiga je podijeljena na tri osnovna dijela: 1. Teorije braka i obitelji, 2. Praktično pristupanje obitelji, 3. Radionice.

U prvom dijelu daje se prikaz različitih teorija o braku i obitelji. Puno je razloga za postojanje više teorija. Različiti izvori podataka, načini praćenja i interesi istraživača samo su neki od njih. Prolazeći kroz osam teorija, čitalac dobiva sliku različitosti u pristupu problematici braka i obitelji. Sve teorije su prikazane sažeto, ali dovoljno jasno i prilagođeno cilju knjige. Preširoko bi ovdje bilo ulaziti u pojedine teorije i isticati prednosti i nedostatke koje iznosi autor, ali je potrebno istaknuti da se stječe uvid u specifičnosti teorija, njihove suprotnosti, pa i isključivosti.

Poseban naglasak autor stavlja na sustavni pristup obitelji u kome objašnjava izvore opće teorije sustava. Dajući povijesni pregled razvoja opće teorije sustava, njezina svojstva i primjenu, autor pretlačte stečeno znanje o toj teoriji na obitelj u svim njezinim komponentama.

Promatrajući obitelj kao sustav, dolazimo do odnosa među članovima u tom sustavu, čija analiza, također, može imati različite smjerove i obilježja ovisno o polaznim teorijskim pretpostavkama.

Drugi dio posvećen je praktičnom pristupanju obitelji. Autor daje teoretska promišljanja o pristupanju obitelji, bilo da je riječ o primarnoj, sekundarnoj ili tercijalnoj intervenciji, i naglašava da se treba koristiti zajedno i teorijom o ponašanju i teorijom o praksi.

Za obiteljskog terapeuta važne su, uz poznavanje teorije i praktičnih vještina, i njegove osobne karakteristike: kreativnost, inteligencija te širina interesa i motiviranost. U ovom dijelu knjige autor uvodi budućeg obiteljskog terapeuta u konkretne situacije, načine i pristupe u radu te probleme s kojima se može susresti ulazeći u obitelj bez obzira na širinu i važnost problema.

Prema autoru, "obiteljska terapija je psihosocijalna intervencija usmjerena na cjelokupnu obitelj" ili, preciznije, "terapijska metoda organizirani je oblik intervencije s ciljem usklađivanja narušenih odnosa u obitelji".

Uz vrlo zoran i detaljan prikaz tehnika genograma, njegove izrade, primjene i značenja, autor objašnjava i neke novije pojmove kao što su "obiteljski dijagram" i "ekomapa". Polazeći od identifikacije problema, ispitivanja njegove povijesti i slojevne analize obiteljske situacije, dolazimo do trenutka kada možemo primijeniti sustavnu obiteljsku terapiju. Tako se u socijalnoj problematici ona može primijeniti uvijek kada nastupe poremećaji u ponašanju djece i mladih, u slučaju ovisnosti, partnerskih problema i opće disfunkcije obitelji kao cjeline ili nudenja takozvanog identificiranog pacijenta kao žrtvenog janjeta, kojega se obitelj spremna odreći u ime zdravlja cjeline. Kako nadalje ističe

dr. Janković, ona je značajna i u kriznim situacijama koje su posljedica razvoja ili nekih drugih kriznih momenata.

Autor nam navodi i objašnjava pristupe sustavnoj obiteljskoj terapiji, a to su: strukturalni pristup, strateški pristup, komunikacijski pristup te kombinirani pristup. Pozitivna obiteljska terapija, čiji je osnivač psihijatar Nossrat Peseschkian, temelji se na činjenici da se pojedinca ne smije promatrati kao izdvojeni entitet, nego ga se može razumjeti samo u okviru njegove osnovne obiteljske skupine. Time se, kako tvrdi dr. Janković, i klasična medicinska koncepcija stavlja na kušnju jer nije moguće "odstraniti bolesni dio" obitelji da bi ostatak bio zdrav i dobro funkcionirao.

Detaljno objašnjavajući taj pristup, autor polazi od primjene terapije na obitelj, pozitivne interpretacije problema, razumijevanja sukoba (tijelo, fantazija, ostvarenje, dodir), do samog tijeka terapijskog procesa kroz pet faza ili stupnjeva: razumijevanje osjećaja, inventariziranje, hrabrenje, verbalizacija i produbljivanje ciljeva. Predlaže se i niz tema koje se mogu obraditi kroz terapiju, kao npr. komunikacija, uloge, frigidnost itd.

Treći dio knjige posvećen je radionicama koje se mogu primjenjivati u edukaciji socijalnih radnika za obiteljske terapeute. Autor na početku govori o važnosti radionica, budući da sama definicija učenja naglašava iskustvo rada u nekom području, bilo metodom "vlastite kože", pokušajima i pogreškama, modeliranjem ili uvidom. U radionicama sudionici mogu doživjeti sadržaje o kojima su prije čitali ili čuli od klijenata.

Važno je proživjeti određenu situaciju kako bi se pomagač ne samo bolje senzibilizirao za problem nego i naučio kako se s time suočiti, kako to kontrolirati ili prevladati.

Autor ističe da je količina stečenih spoznaja takvom vrstom učenja jednaka ulaganju, i to emocionalnom, kognitivnom i vremenskom. Nadasve je važna hrabrost i spremnost da se ponudi dio sebe i svoj osobni dio intime za sadržaj rada edukativne skupine. Radionice, njih 25, koje su ponudene u ovom poglavlju vrlo su jednostavne i izvedive bez velikih ulaganja u pribor. Vezane su uz teoriju koja je prije izložena i u kojoj se one konkretno predlažu.

Knjiga dr. Josipa Jankovića *Pristupanje obitelji* pojavila se nakon nepune godine dana od uvođenja novog kolegija *Obiteljska terapija* u obrazovanje studenata na Studijskom centru socijalnog rada. Iako autor knjigu ponajprije namjenjuje studentima, te je i naziva udžbenikom, sigurno će dobro doći i već afirmiranim praktičarima (socijalnim radnicima, psiholozima, pedagogima) koji su na različite načine vezani uz ovu tematiku.

Narastanjem potreba za rješavanjem obiteljskih problema koje je donio rat i poraće, ova knjiga dolazi u pravo vrijeme i valja očekivati da će dobro poslužiti u edukaciji za obiteljske terapeute.

Ivo Vidojević